

VAXHOLMS
STAD

SAMRÅDSHANDLING
2015-10-08
ÄNR 2013/10023

FÖRSLAG TILL MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

PROGRAM FÖR UTVECKLING, FÖRNYELSE OCH DETALJPLANERING AV VAXHOLMS KAJER

BESKRIVNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Bakgrund	4
Miljöbedömningsprocessen	4
Nulägesbeskrivning	5
Alternativ	7

BEDÖMNING

Metodik och bedömningsgrunder	8
Trafik och kommunikationer	9
Kulturmiljö och landskapsbild	10
Grönstruktur och rekreation	10
Vatten och avlopp	11
Hälsa, säkerhet och social trygghet	12

UPPFÖLJNING

Utredningsbehov	13
Uppföljning	13
Referenser	13

BESKRIVNING

BAKGRUND

I översiktsplanen (ÖP), *Vaxholm 2030*, anges det att kommunen ska planera för utveckling av Vaxholms kajer och att området ska studeras i ett övergripande program.

Syftet med programmet är att stimulera till diskussion och delaktighet i arbetet med möjliggöra en utveckling och förnyelse av området Vaxholms kajer. Utvecklingen ska göra ytterligare verksamheter möjliga samt förbättra Vaxholms attraktivitet som besöksmål.

MILJÖBEDÖMNINGSPROCESSEN

I Miljöbalkens (MB) 6 kap. och i Plan och bygglagens (PBL) 4 kap. finns det regler om miljöbedömning av planer och program. Om planen eller programmet antas få en betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas. Enligt bestämmelserna i Plan- och bygglagen 4 kap 34§ finns det ett antal verksamheter som alltid ska miljöbedömas genom en miljökonsekvensbeskrivning, varav hamn för fritidsbåtar inbegrips.

Miljöbedömningen ska redovisa den betydande påverkan på miljön som planens genomförande innebär. Processen med miljöbedömningen leder till en skriftlig redogörelse, en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som identifierar, beskriver och bedömer direkt och indirekt miljöpåverkan.

I arbetet med att ta fram ett program för Vaxholms kajer ska en MKB tas fram som belyser de miljökonsekvenser som kan tänkas uppstå vid genomförandet.

Avgränsning

Med bakgrund i Vaxholms stads översiktsplan, gällande detaljplaner samt programmets förslag på framtida markanvändning har följande avgränsningar av miljökonsekvensbeskrivningen gjorts.

Geografisk

Programområdet för Vaxholms kajer sträcker sig från Cronhamnsplan längs med kajområdet fram till och med färjeläget. På land omfattar området gatorna och kajerna mellan bebyggelsen och vattnet. I vattnet sträcker sig området fram till Vaxholms kastell och området kring gästhamnen, färjeläget och kajerna.

Tid

Miljökonsekvenserna beskrivs för situationen när detaljplanen är genomförd enligt planförslaget. Trolig tidpunkt är år 2030.

Miljöaspekter

Förslag till avgränsning av miljöaspekter har gjorts mot bakgrund av programmets intentioner och omfattning samt gällande lagkrav. De miljöaspekter som bedömts som betydande är:

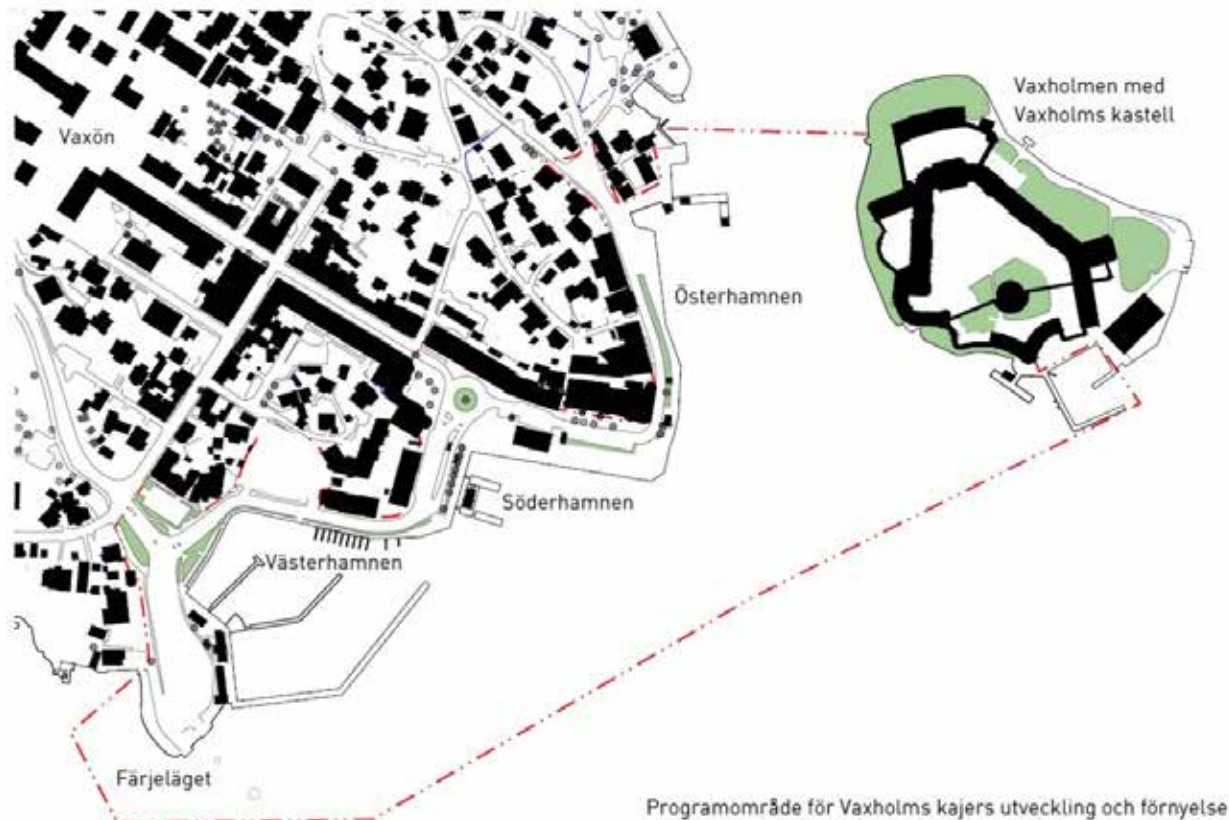
- Trafik och kommunikationer
- Kulturmiljö och landskapsbild

- Grönstruktur och rekreation
- Vatten och avlopp
- Hälsa, säkerhet och social trygghet

Ny kunskap som tillförs programarbetet kan innebära att avgränsningarna måste omvärderas.

NULÄGESBESKRIVNING

Det föreslagna programområdet för Vaxholms kajer innefattar delvis planområdet för hotellhörnan till Smedgränd som det sedan tidigare (2007-05-29) finns ett beslut att upprätta en detaljplan för med syftet att skapa en sammanhållen strandpromenad runt kvarteret Tullbommen.

Mål och riktlinjer

Vaxholms stads har tre kommunövergripande målområden:

• Ekonomi:

Kommunal service ska tillhandahållas på ett kostnadseffektivt sätt. Intäkts- och kostnadsnivåerna ska vara relaterade till ambitionsnivån och ska kunna relateras till externt jämförbara verksamheter. Finanser i balans är en viktig förutsättning för god service till invånarna och utveckling av verksamheterna.

• Kvalitet:

Vaxholms stads invånare avgör vad som är god kvalitet. Kommunens verksamheter betjänar stadens invånare, företagare samt staten.

Stor betydelse för vad som kan anses vara god kvalitet är inte minst vad som avser tillgänglighet, bemötande och service.

Kvalitet definieras genom de tre perspektiven; funktionell, upplevd och ändamålsenlig.

• Livsmiljö:

Vaxholms stad ska vara en attraktiv plats att leva, arbeta och bo på. Den ska kännetecknas av en trygg och hållbar miljö med bra samhällsservice och goda kommunikationer.

Målet har delats upp två delmål, ekologisk hållbarhet och social hållbarhet.

Ett socialt hållbart Vaxholm innebär att alla invånare på lika villkor erbjuds en livsmiljö där de upplever en hög grad av trygghet och kan tillgodogöra sig kunskap, utvecklas och ha en god hälsa.

Ett ekologiskt hållbart Vaxholm innebär att alla invånare erbjuds en livsmiljö där hänsyn tas till naturresursuttaget i ekosystemen, vilket konkretiseras i arbetet med det svenska miljömålssystemet.

Planer

Översiktsplan 2030

Vaxholms ÖP anger att Vaxholms kajer utgör en central del av stadskärnan på Vaxön.

Det stora antalet besökare, särskilt under sommaren, ställer höga krav på tillgänglighet och säkerhet både från land och sjösidan.

I ÖP anges det att lämpliga placeringar av befintliga sjömackar måste studeras närmare.

Enligt riktlinjerna i ÖP ska kommunen verka för att Vaxholm ska bli en av de främsta destinationerna i Stockholms skärgård.

Gällande detaljplaner

Programområdet omfattas av två detaljplaner Dp 164 och Dp 188. Utvecklingen och förnyelsen av Vaxholms kajer som ryms delvis inom de gällande detaljplanerna.

Enligt Dp 188 är det tillåtet att överbygga en större del av gästhamnen än vad som är överbyggt idag. Det är även tillåtet att uppföra enstaka byggnader med en våning.

Enligt Dp 164 är detaljplanen mer begränsad vad gäller område där överbyggande tillåts på vatten.

Miljöprogram

I Vaxholms miljöprogram anges det att Vaxholm 2020 ska vara en attraktiv levande skärgårdstad, där resurser används hållbart och effektivt.

Vaxholms Miljöprogram utgår från de fem fokusområden som ingår i det tidigare kommunövergripande målet Hållbar miljö.

- Var miljösmart i vardagen
- Förbättra vattenkvaliteten i Östersjön
- Minska klimatpåverkan
- Säkra biologisk mångfald
- Klimatanpassa

Lagskydd

Nedan följer en lista på de lagskydd som i dagsläget råder och som man behöver ta hänsyn till samt bedöma konsekvenser för vid framtida detaljplanering av Vaxholms kajer

Riksintressen

- Riksintressen för kust- och skärgårdsområdena i Stockholms län (4 kap. 1-2 § MB)
- Riksintresse för kulturmiljövården (3 kap 6 § MB)

Övriga lagskydd

- Byggnadsminne (3 kap. KML)
- Strandskydd (7 kap. MB)
- Miljökvalitetsnormer för ytvatten (5 kap. 3 § MB)
- Miljökvalitetsnormer för luft (5 kap. 3 § MB)

ALTERNATIV

Programmet för utveckling, förnyelse och detaljplanering av Vaxholms kajer innehåller enbart ett planförslag. Vid framtida detaljplanering kan flera alternativ föreslås.

Planförslag

Planförslaget innehåller flera förslag på utveckling och förnyelse med målet att skapa en mer attraktiv och levande stadskärna.

- Uppställning och slutstationen för SL:s bussar föreslås flyttas från Söderhamnen till färjeplan. I samband med en omdisposition av färjeplan bör även gestaltningen av området ses över.
- Sjömackarna i västra delen av Söderhamnen samt Österhamnen flyttas till väster om färjeläget
- I planförslaget kan det prövas om det i den inre delen av hamnen är möjligt att uppföra en alternativt flera byggnader längs kajen.
- Omvandling av verksamheten på fastigheten Matrosen 14, norr om gästhamnen, föreslås.
- Restaurangverksamheten i hamnpaviljongen föreslås minskas alternativt flyttas till en annan plats.

- Trottoaren längs Strandgatan förslås breddas och gatan eventuellt enkelriktas för biltrafik.
- Det föreslås även möjlighet att uppföra en mindre byggnad på kajen i Österhamnen som exempelvis kan inrymma en butik, kontor, servering eller information om Kastellet.

Nollalternativ

Stora delar av de förändringar som föreslås i programmet för Vaxholms kajer kan genomföras med stöd av gällande detaljplaner. Nollalternativet utgår därför från att följande förändringar är möjliga att genomföra:

- Ny bebyggelse i Västerhamnen/gästhamnen är möjlig i form av enstaka byggnader men endast en våning tillåts.
- Ny bebyggelse tillåts även på Matrosen 14. I nollalternativet är det möjligt att uppföra en mindre byggnad med tre till 4 våningar, för handel eller bostäder inom fastigheten
- Nollalternativet innebär att ingen ny bebyggelse uppförs på eller i anslutning till kajen vid Österhamnen.
- Omdisposition av färjeplan är möjlig att genomföra i nollalternativet genom

överenskommelser med Trafikverket och Trafikförvaltningen inom Stockholms läns landsting.

- En utveckling med ökade möjlighet till att överbygga vattenytan än programförslaget tillåts enligt gällande detaljplan.

BEDÖMNING

METODIK OCH BEDÖMNINGSGRUNDER

I programskedet har ett förslag till en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tagits fram.

Programförslaget och nollalternativets påverkan bedöms i MKB:n genom att relatera till det värde som berörs, miljöpåverkans relation till miljö kvalitetsnormer, nationella riktvärden, gränsvärden och miljömål.

Konsekvenserna redovisas i text. Ingen värdering av konsekvensernas storlek har gjorts. Det finns inte heller någon beskrivning av åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan.

Osäkerhet i bedömningarna

Bedömningarna av konsekvenser är preliminära. Ny kunskap som tillförs kan innebära att avgränsningarna omvärderas. Vid detaljplanering kommer en detaljerad bedömning av konsekvenserna ske.

Kompletterande inventeringar kan behövas då utpekade områden ska bebyggas vilket framtida detaljplanering får avgöra.

MILJÖMÅL

Bedömning av miljömål

I detta förslag till miljökonsekvensbeskrivning görs en bedömning utifrån de regionalt prioriterade miljömålen i Stockholms län och miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Giftfri miljö

- Omvandling av verksamhet vid Matrosen 14 från miljöfarlig verksamhet minskar utsläpp av giftiga ämnen.
- Förändringar som kräver arbete i vatten kan medföra att förorenande ämnen i bottensedimenten frigörs.
- Utökning av antalet båtplatser medför risk för ökade utsläpp till vatten.
- Emission av skadliga ämnen från bottenfärger kan utgöra betydande risk om inte nya, mer miljövänliga, bottenfärger används.

Ingen övergödning och Hav i balans samt levande kust och skärgård

- Förflyttning av uppställningsplats och slutstation för SL:s bussar innebär förbättrade förutsättningar för kollektivtrafikresenärer vilket kan minska alternativt förhindra ökade utsläpp av kväveoxid.
- Förflyttning av sjömackar samt sanering av Matrosen 14 minskar risken för olyckor samt läckage av giftiga ämnen.
- Utveckling av gästhamnen innebär att exploateringen koncentreras till ett redan ianspråktaget område.

Frisk luft

- Förbättrade förutsättningar för resande med kollektivtrafik genom bättre koppling till Rindö kan leda till minskade utsläpp, bland annat vid Söderhamnsplan.

Ett rikt växt- och djurliv

- Inga större konsekvenser för miljömålet men ett ökat inslag av grönstruktur inom kajområdet gynnar förutsättningarna för ett rikare växt- och djurliv.

God bebyggd miljö

- Förflyttning av sjömackar, uppställningsplats och slutstation för SL:s bussar samt utveckling av gästhamnen samt Österhamnen bidrar till att uppfylla miljömålet.
- Renovering och utveckling av kajområdet där hänsyn tas till kulturmiljön och dess värden bidrar till att uppfylla miljömålet.

TRAFIK OCH KOMMUNIKATIONER

I den regionala utvecklingsplanen för Stockholm, RUFS 2010, är området kring Västerhamnsplan och Söderhamnsplan utpekad som replipunkt.

Trafiken inom programområdet är hög, särskilt under sommarens turistsäsong. Vattenområdet kring Vaxholm tillhör landets mest trafikerade. Söderhamnen är en viktig knutpunkt för båttrafiken i skärgården och hamnen med Waxholmsbåtarna är ett karakteristiskt kännetecken för Vaxholm. Den reguljära skärgårdstrafiken angör Söderhamnen hela året.

Inom programområdet löper även väg 274. Med en trafik på cirka 7000 fordon/dygn utgör fordonstrafiken en viktig påverkansfaktor på den sammanlagda miljöpåverkan inom programområdet.

Konsekvenser för trafik och kommunikation

- Förflyttning av uppställning och slutstation för SL:s bussar till färjeplan förbättrar kopplingen till Rindö och frigör samtidigt mark vid Söderhamnen.
- Utvecklingen av gästhamnen förväntas förbättra förutsättningarna för bra kommunikation till Vaxholms stadskärna.
- Förflyttning av sjömackar i den västra delen av Söderhamnen samt Österhamnen kommer att innebära en förbättrad framkomlighet för tankbilarna vid påfyllning av stationerna.
- I anslutning till färjeplan föreslås nya kajplatser avsedda för boende på öarna utan fast förbindelse.

Nollalternativets konsekvenser

- I nollalternativet är sjömackarnas möjliga placering begränsade. I Österhamnen är enbart den inre piren detaljplanenlig. Sjömacken i västra delen av Söderhamnen kommer att behöva flyttas. Begränsningarna kan medföra negativa konsekvenser för sjötrafiken.
- Utvecklingen av gästhamnen i nollalternativet medger ökade möjlighet till att överbygga vattenytan.

KULTURMILJÖ OCH LANDSKAPSBILD

Vaxholms stadskärna omfattas av riksintresse för kulturmiljövården. Inom programområdet finns ett antal välbevarade byggnader samt en äldre bebyggelse med tydlig skärgårds- och kustkaraktär som utgör en viktig del av Vaxholms identitet och historia.

Enligt programmet ska kommunens unika identitet främjas genom bevarande och utvecklande av kulturmiljöerna. Vissa byggnader och områden bör även uppmärksammas och lyftas fram som besöksmål.

Vid större förändringar inom kulturhistoriskt värdefull miljö ska antikvarisk kompetens anlitas enligt översiktsplanen. Vidare anges att hänsyn alltid ska tas till kulturhistoriska sammanhang och estetiska värden, särskilt vid exploatering, om- och nybyggnation.

Konsekvenser för kulturmiljö

- Omvandling av Matrosen 14 innebär möjligheter att anpassa nya byggnader till stadsmiljön men stället krav på varsamhet.
- Utveckling av Österhamnens stadsmiljö förstärker de befintliga kulturmiljövårderna
- Renovering av kajområdet kommer att förändra landskapsbilden genom att skapa en bättre helhetsbild av stadskärnan från vattnet.

Nollalternativets konsekvenser

- I nollalternativet medger gällande detaljplan en omvandling av Matrosen 14 till handel eller bostäder i tre till fyra våningar.
- Nollalternativet innebär begränsade möjligheter att utveckla Österhamnen enligt gällande detaljplan.
- Nollalternativet innebär begränsade möjligheter till en förändring av landskapsbilden av stadskärnan från vattnet.

GRÖNSTRUKTUR OCH REKREATION

Vaxholms kajer erbjuder en unik kombination av närhet till stadsliv och storslagna naturupplevelser. Hamnen och den båttrafik som utgår från kajen ger goda möjligheter till rekreation och friluftsliv i Stockholms skärgård.

Natur- och rekreationsvårderna inom programområdet är begränsade

De naturvärden som går att finna utgörs främst av enstaka träd och alléer. I övrigt utgörs området av hårdgjorda ytor med mindre parkytor och planteringar. Naturvärdena i vatten är låga. Området är hårt exploaterat med intensiv båttrafik.

önskemålet att Rekreationsvårderna utgörs främst av stadskärnas äldre bebyggelse/ kulturmiljöer och mötet med den inre skärgården och Vaxholmsbåtarna.

Konsekvenser för grönstruktur och rekreation

- Utveckling av gästhamnen bidrar till förbättrade förutsättningar för besökare, framförallt med större båtar, som lättare kan angöra Vaxholm från vattnet
- Etablering av verksamheter i kajområdet ger möjlighet för dessa att utnyttja bryggor för exempelvis restaurang med servering på en brygga eller ett båthotell.
- Genom utveckling och förnyelse av Österhamnen tillgängliggörs även denna del av Vaxholms kajer. Det öppnar upp för att verksamheter ska kunna etablera sig mot gatan som föreslås bli enkelriktad.
- Ökad andel ekosystemtjänster inom programområdet. Genom att bland annat skapa infiltrationsområden i planteringar främjas ekosystemtjänsten vattenrening.
- Möjlighet att utveckla ett grönt stråk längs med kajen som binder samman stadens övriga grönområden och på så sätt skapar en grönare skärgårdsstad

Nollalternativets konsekvenser

- Nollalternativet innebär att några större förändringar av kajområdet med stor sannolikhet inte kommer att ske bortsett från planerade reparationer.

VATTEN OCH AVLOPP

Programområdet ligger inom verksamhetsområdet för kommunalt vatten och avlopp och i anslutning till programområdet finns ett nödmagasin för färskvatten i ett bergrum. Vid framtida detaljplanering ska det utredas om behovet av nödmagasin kvarstår.

Större delen av planområdet utgörs av hårdgjord yta och dagvattnet leds idag ut till Södra Vaxholmsfjärden orenat. Möjligheterna till lokalt omhändertagande är begränsade.

I gästhamnen finns det två latrintömningstationer för båtar som är ansluta till VA-nätet.

Tömningstation för båttoaletter i gästhamnen

Konsekvenser för vattenmiljö

- Genom att flytta sjömackarna och ersätta dem med en mack väster om färjeplan kommer det fortfarande finnas ett avstånd mellan tömningsstationerna och macken vilket inte förbättrar förutsättningarna för fritidsbåtagare med toalett ombord.
- Ökade möjligheter att uppnå miljö kvalitetsnormen för Södra Vaxholmsfjärden genom att lösningar för rening av dagvatten inkluderas vid ny- och ombyggnationer .

Nollalternativets konsekvenser

- I nollalternativet sker inte en omfattande utveckling och förnyelse av Vaxholms kajer. Detta medför begränsade möjligheter att skapa dagvattenlösningar som minskar utsläppen av förorenande ämnen i Södra Vaxholmsfjärden

HÄLSA, SÄKERHET OCH SOCIAL TRYGGHET

Vaxholms kajer är en av de mest trafikerade i kommunen och genom den södra delen av programområdet löper väg 274. Väg 274 utgör primär transportled för farligt gods. Vägen ingår dessutom i det omledningsvägnät som finns definierat för Essingeleden för vissa transporter samt i nödsituationer när leden inte är farbar.

Programområdet utgör den del av Vaxön som i en tidigare utredning pekats ut som ett område med stor sannolikhet för översvämningar.

Transport av farligt gods sker bland annat till sjömackarna inom programområdet. En tidigare riskutredning bedömer risken inom området acceptabel.

Matrosen 14 är enligt en miljöteknisk undersökning påverkat av petroleumprodukter och förutsättningarna för spridning bedöms som stora. Någon undersökning av bottensedimenten i vattnet har inte genomförts. Sannolikheten bedöms hög för att det kan finnas föroreningar.

Konsekvenser för hälsa, säkerhet och social trygghet

- Förflyttningen av sjömackarna och ersättande med en mack väster om färjeplan innebär en förflyttning av riskområdet.
- Under genomförandefasen kan omfattande arbete i vatten i befintlig gästhamn innebära stor risk för spridning av förorenade sediment.
- Ökade förutsättningar för förlängd turistsäsong bidrar till att fler rör sig i området vilket i sin tur stärker den sociala tryggheten.
- En förflyttning av uppställningsplats och slutstation för SL:s bussar till färjeplan förbättrar förutsättningarna för kollektivtrafikresenärer från Rindö.
- En utökning av antalet båtplatser medför ökad trafik vilket kan leda till ökade utsläpp till vatten

Nollalternativets konsekvenser

- Sjömacken i Österhamnen har tillfälligt bygglov. Det är därför svårt att bedöma säkerhetsrisken vid tankning samt konsekvenser i övrigt vid en alternativ placering då ingen har föreslagits.

UPPFÖLJNING

UTREDNINGSBEHOV

Nedan listas förslag på utredningar som kan bli aktuella att genomföra vid framtida detaljplanering.

- Dagvattenutredning som visar förslag på lämpliga dagvattenlösningar för att rena vattnet innan det når recipienten.
- Klimat- och sårbarhetsanalys för att säkerställa att programområdet är anpassat till framtida klimatförändringar.
- Utredning av gästhamnens status och renoveringsbehov samt hur en förändring av pirarnas placering påverkar trafiken för bland annat Trafikverkets färja.
- Konsekvensanalys av förflyttningen av uppställningsplats och slutstation för SL:s bussar.
- Utredning av behovet av Roslagsvattens nödmagasin för färskvatten.
- Konsekvensutredning av placeringen av framtida sjömackar.

UPPFÖLJNING

En MKB ska innehålla en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av framtida detaljplanering innebär.

Enligt 6 kap 16 § i MB ska en särskild sammanställning upprättas efter det att planen antagits.

Kommunen ska i en särskild sammanställning, hörande till planen, beskriva hur uppföljningen ska organiseras, ansvarsfördelas och utföras, vilket inkluderar föreliggande MKB. Uppföljningen kommer att preciseras under det fortsatta planarbetet.

REFERENSER

Vaxholm 2030, översiktsplan för Vaxholm

Vaxholms kajer - Program för Utveckling, förnyelse och detaljplanering av Vaxholms kajer, samrådsförslag

Stockholm – varmare, blötare, klimat- och sårbarhetsanalys för Stockholms län, Rapport 2011:28

Risikanalys för Vaxholms kajer, WSP

Risikanalys för väg 274 genom Vaxholm - avseende transporter med farligt gods, Brandskyddslaget